List 35. **NOVICE** Tečaj LIV.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 28. avgusta 1896.

Politiški oddelek.

Celjska gimnazija brez konca in kraja.

V sosedni Štajerski je sedaj najživahnejša volilna agitacija. Znamenito je pa pri tej agitaciji, da se o deželnih potrebah jako malo govori. Vsa agitacija se suče okrog dvojezične gimnazije v Celju. Ko bi le dolenještajerski Nemci govorili o tej stvari, bi jim ne zamerili, ker je s tem njih interes vsekako nekako zadet. Res, da se Nemcem niso vzele nobene pravice, kajti obdržali so svojo gimnazijo, ki ima še tudi toliko učencev, da se obdrži. Postavila se je pa meja ponemčevanja v gimnaziji. Če bi slovenski sinovi hodili v nemško gimnazijo, bi se mnogi ponemčili in tako pomnožili nemški naraščaj, nekateri bi pa padli in tako Nemcem naredili prostor. Brez renegatstva se dolenještajersko nemštvo dolgo držati ne bode moglo in če bode dosti slovenskih uradnikov, se tudi ne bode moglo ovirati slovensko uradovanje in delokrog nemščini se skrči. Tako se ne čudimo, če dolenještajerski Nemci vidijo v dvojezični gimnaziji za se neko nevarnost, če tudi Slovencem še na misel ne pride, da bi kakega Nemca poslovenili.

Gorenještajerski Nemci se pa gotovo nimajo od Slovencev ničesa bati in če se ondu govori o celjskem vprašanju, še s tem pač le dokazuje veliko sovraštvo Nemcev do slovenskih sodeželanov. Da politični vodje nemški ne ljubijo Slovencev, temu tudi še ne pripisujemo nobenega pomena. V svojem političnem delovanju nalezli so se tega sovraštva do nas. Bolje pomenljivo je pa, da zabavljanje proti Slovencem najde odmev mej narodom in to zabavljanje proti celjski gimnaziji pri Nemcih nekako vleče in da le s tem upajo nekateri nemški kandidatje zmagati. To je dokaz, da nemško prebivalstvo mrzi Slovence in to daje mnogo misliti.

V tem oziru nas zanimlje divja gonja, ki se je začela proti Kalteneggerju in nekaterim drugim konservativcem, ker niso dovolj nasprotovali dvojezični gimnaziji v Celju. Če propadejo ti konservativni kandidatje, propali bodo jedino zaradi celjske gimnazije. Zato pa z nekako radovednostjo pričakujemo izida volitev.

Če propade pri volitvi Kaltenegger, bode to tudi gotovo uplivalo na razmere v deželnem zboru. Še tisti konservativci, ki pridejo v deželni zbor, se ne bodo več upali nikjer pokazati svoje naklonjenosti Slovencem, dobro vedoč, da jih to pripravi ob vsako zaupanje pri prebivalstvu. V tem slučaju bi Slovencem pač ne kazalo hoditi v deželni zbor, kajti bili bi ondu le predmet zasmehovanju.

To bi bil dokaz, da složno življenje in delovanje na Štajerskem ni več mogoče in Slovenci bi bili prisiljeni napenjati vse sile, da se odločimo od Gradca, od gorenještajerskih Nemcev, ki nas iz vsega srca sovražijo.

Pred vsem bi morali gledati, da se ločimo v onih ozirih, kjer nima govoriti deželni zbor. Deželni zbor se bi sprva gotovo ustavljal vsaki delitvi. To bi pa Slovencev ne smelo strašiti. Tem bolje bodo Nemci nam kazali svoje sovraštvo, tem odločneje moramo zahtevati narodno jednakopravnost in to ne le od lokalnih, temveč tudi od centralnih deželnih oblastev v Gradcu.

Ko bodo gospodje v Gradcu videli, da slovenski del Štajerske jim naklada le dolžnost slovenskega uradovanja, bodo tudi jeli premišljati, bi li ne bila umestna ločitev.

Če bodo Nemci kazali tako odločno svoje nasprotje Slovencem, je potrebno, da jim Slovenci damo tudi dostojen odgovor. V narodnogospodarskem oziru iščimo pred vsem zveze s Slovani in izogibajmo se Nemcev. Blago, ki smo ga dosedaj dobivali iz Gradca, skušajmo dobivati ga od kod drugod. Samo če bodemo v vsakem oziru se pokazali odločne, je upanje, da kaj dosežemo.

Štajerski Nemci v svojih oklicih naglašajo jedinstvo štajerske dežele. Toda baš s svojo nestrpnostjo proti Slovencem sami najbolje izpodkopujejo to jedinstvo. Če bodo z deželnimi pomočki pospeševali germanizacijo, potem se pač ni čuditi, ako se Slovenci ne morejo ogrevati za zeleno Štajersko in bolje teže v Ljubljano, kakor v nemški Gradec. Štajerski Nemci sami najbolje delujejo

za zjedinjeno Slovenijo. Ko bi ta ideja mej Slovenci tudi se že pozabila, že Nemce skrbe, da se zopet oživi, ker so tako nestrpni, da tudi najzmernejši Slovenec pride do prepričanja, da dolgo Nemci in Slovenci ne moremo ostati brez škode za vsestranski napredki v jedni deželi združeni.

Politični pregled.

Volitve na Štajerskem. — Dne 17. t. m. je imelo „Slovensko Društvo“ zaupen shod v Mariboru in za bodoče volitve postavilo sledeče kandidate v kmetskih občinah: dr. Josipa Srneca in dr. Ivana Dečka za celjski, drž. posl. Franca Robiča in župnika Miho Lendovšeka za mariborski, dr. Jurtelo za ptujski, veroučitelja dr. Medveda za breški, dr. Rosino za ljutomerski, Ivana Vošnjaka za šoštanjski okraj. Ker Miha Vošnjak, dr. Radey, župnik dr. Lipold in Jerman ne kandidujejo več, so se Miha Lendovšek, dr. M. Medved, dr. Rozina in Ivan Vošnjak postavili kot novi kandidatje Za tri mestne skupine se kandidati še le razglase, a zmagali ne bodo, ker se v mestih ni letos še nič agitovalo.

Na Štajerskem se sedaj vsa volilna agitacija suče okrog celjske dvojezične gimnazije. Narodni in liberalni Nemci uporabili so to stvar proti konservativni stranki zlasti proti Kalteneggerju. Poslanec Morre je celo zapretil, da bodo Nemci skrbeli, da deželni zbor ne bode mogel zborovati, ako bode Kaltenegger zopet voljen. Razsajali bodo, dokler Kaltenegger ne izstopi ali vlada zbora ne razpusti. Tega pa ne bodo storili. S tem bi od sebe odbacnili veleposestnike in vlada bi bila proti njim prisiljena odločno postopati. Če pa vlada začne odločno postopati, lahko liberalcem izvije celo vrsto mandatov. Posebno v dolenještajerskih mestih bi zmagali Slovenci, ako bi le vlada ne podpirala Nemcev.

Na Koroškem so nemški nacijonalci že v velikem strahu. V nobenem okraju se ne čutijo več varne. Konservativna stranka ima v vseh okrajih v kmetskih občinah upanje, da zmaga in spravi potem jednega svojca v deželni odbor. Celo v Celovcu hočejo konservativci postaviti svojega kandidata, ki pa pač ne bode zmagal proti županu gosp. Neunerju, ki bode kandidoval v imenu liberalnonarodnih Nemcev. Po našem mnenju konservativci malo preoptimistično sodijo položaj. V nemških krajih najbrž ne dosežejo kdo zna kacih uspehov. Tudi nemški konservativci tako odločno ne agitujejo kakor Slovenci, ki so samo minolo nedeljo imeli jednajst shodov. Vsi odborniki slovenskega političnega društva so bili odšli na shode. Nemce ta slovenska delavnost jako jezi.

Na Gorenjem Avstrijskem so narodni in liberalni Nemci se dogovorili: da bodo drug druzega podpirali pri bodočih deželnozborskih volitvah. Postavili bodo v mestih in kmetskih občinah skupne kandidate. Posebnih uspehov zlasti na deželi ne bodo dosegli. Konservativno veleposestvo gorenjeavstrijsko je pa odklonilo kompromis z liberalci. V deželnem zboru bodo zastopali veleposestvo sami konservativci. Večino odločuje cerkveno veleposestvo. Za časa liberalnih vlad so liberalni veleposestniki v veleposestniški skupini vselej zmagali, ker se cerkveno posestvo ni vsprejelo v imenik volilcev te skupine. Pod Taaffejevo vlado se je vsprejelo cerkveno veleposestvo mej volilce in od tedaj imajo konservativci v gorenjeavstrijskem deželnem zboru zanesljivo večino.

Moravski liberalni in narodni Nemci so za bodoče volitve sklenili kompromis. Ta kompromis je pa vendar jako nezanesljiv in se morda še pred volitvami razbije. Časopisje obeh strank ga je začelo podkopavati. Liberalni listi so začeli praviti, da so nemškonarodni Nemci s tem priznali, da je treba tudi z židi složno živeti. Temu pa ugovarjajo nemškonarodni listi in zagotovljajo, da se njih stranka protisemitizmu ne odreče. Kompromis velja samo za deželnozborske volitve. Ta borba je pa zaradi tega pomenljiva, ker sedaj židje ne bodo marali dajati denarja za nemške agitacije. Liberalci so sklepajoč kompromis mislili, da s tem nekoliko zajeze protisemitizem. Njih listi sedaj naravnost pišejo, da zaradi tega kompromisa ne morejo razdirati prijateljstva z židi Kompromis zatorej trajen biti ne more.

Rusija in Avstrija. — Včeraj, danes in jutri mudi se na Dunaju pri cesarju v posetih ruska carska dvojica. Na dvoru so tem povodom slavnosti Mesto je okrašeno. Občinski svet sam je v to žrtvoval 25 000 gld. Tudi posamezniki so se veliko prizadejali, da pokažejo avstrijsko prestolico čim lepšo mogočnemu vladarju ruskemu Ta sestanek avstrijskega in ruskega cesarja, da si nima za podlago političnih motivov, je vendar velikega pomena za ohranitev evropskega miru

Italija in Črnogora. — Zaroka črnogorske princezinje Helene z italijanskim prestolonaslednikom se je že oficijelno razglasila. Črnogorsko ljudstvo z veseljem pozdravlja to veselo vest, istotako tudi italijanski narod. Črnogorcem in Italijanom prijazni tuji listi laskavo pišejo o ti zaroki, drugače pišejo nasprotni listi. Ne more jim v glavo, kako more prestolonaslednik evropske velevlasti snubiti princezinjo jednega najmanjših vladarjev. Oni, katere boli, da ima Rusija tak vpliv v Evropi, kriče, da ta zveza nima političnega pomena, ker nočejo priznati ruske moči. Razsodneji politiki pa pripisujejo tej zaroki veliko važnost Vedo namreč, da se je ta sklenila le iz zgolj političnih nagibov. Italija potrebuje pomoči Rusije. Da to pridobi za se, je sklenila zvezo s Črnogoro, varovanko Rusije.

Kreta. — Lepo vrsto tednov se gre na Kreti za sveto pravico kristijanom, a še zdaj je niso dosegli. Pa tudi nič še ne kaže, da bi kmalu prišlo do tega. Turčija se zanaša na nejedinost velevlastij in ničesar ne ukrene v pomirjenje, vstaši pa zahtevajo koncesij, in ker istih ne dobe, divjajo dalje po otoku. Grška, ki bi si rada prilastila Kreto, se prav ne upa z vojsko pričeti, ima pač preslabo organizovano armado. Manjka ji denarja v to. Velevlasti se dogovarjajo mej seboj, kako napraviti konec nenormalnim razmeram, Turčija pa mirno čaka, kaj bo poslednja usoda vse zadeve. Da bi Turčija imela resno voljo napraviti red na Kreti, storila bi bila to že s početka. Ker pa ve, da bi potem ne mogla več tako za se žeti, se obotavlja z reformami. Ubogo ljudstvo pri tem trpi, velevlasti se pa mej seboj prepirajo, kako bi bilo zmedene razmere vravnati, da ne bi bila katera uelevlast prikrajšana.

Obrtnija.

Trgovska in obrtniška zbornica v Ljubljani.

(Konec.)

XII. Zbornični tajnik poroča dalje, da je c. kr. okrajno glavarstvo v Kranju predložilo dve prošnji, v katerih jedni se prosi za ustanovitev čevljarske zadruge za sodni okraj tržiški in v drugi za ustanovitev zadruge, ki bi obsegala vse trgovce in obrtnike sodnega okraja tržiškega. Pri obravnavi dne 4. maja, odrejeni od c. kr. okrajnega glavarstva, zastopani so bili samo čevljarji, irharji, sedlarji in urarji. V sodnem okraju tržiškem je 21 mlinarjev in žagarjev, 8 kovačev, 29 čevljarjev, 4 kolarji, po klučarji in mizarji, 7 krojačev, 4 tesarji, 2 izdelovalca kocev, 2 sedlarja, 1 izdelovalec lesnih cvekov, 1 izdelovalec lodna, 9 pekov, 1 klobučar, 7 mesarjev, klavcev in vojeninarjev, 2 brivca, 6 usnarjev, 4 fužine za kose, 1 izdelovalec sukna, 1 dimnikar, 1 irhar, 2 zidarja, 2 urarja, 1 vrvar, 4 opekarji, 1 izdelovalec sode-vode in 74 trgovcev ter 47 gostilničarjev in krčmarjev, toraj skupaj 248 trgovcev in obrtnikov. Pri obravnavi bila je zbornica

zastopana po odposlancu. Navzoči črevljarji, irharji in sedlarji so se izrekli za to, da bi se združili v jedno zadrugo za sodni okraj tržiški, ker bi po njih mnenju le ta zamogla doseči namen, katerega ima zakon pred očmi. Od združitve z drugimi obrti okraja v jedno zadrugo ne pričakujejo gori imenovani nič koristnega, ker imajo ostali povsem druge koristi zastopati. Neki obrtnik se je pa izrekel za združitev vseh trgovcev in obrtnikov v jedno zadrugo. Pri glasovanju so pa glasovali vsi navzoči razun jednega za ustanovitev čevljarske zadruge. Odsek se je preveril, da so čevljarji v resnici interesovani pri ustanovitvi zadruge in bi zamogli napraviti zadrugo, katera bi se lahko vzdržala. On je za to, da se želji čevljarjev ustreže. Če bi ostali obrtniki želeli, da se ustanovi zadruga, bi se bili tudi udeležili posvetovanja, ker pa tega razun jednega niso storili, se more po pravici sklepati, da se s čevljarji nečejo družiti v jedno zadrugo. Odsek torej priporoča ustanovitev zadruge čevljarjev, sedlarjev in irharjev za sodni okraj tržiški in predlaga: Zbornica naj v tem smislu poroča na c. kr. okrajno glavarstvo v Kranju. — Predlog se sprejme.

XIII. Zbornični podpredsednik Anton Klein poroča o dopisu kranjskega deželnega odbora glede volitve jednega člana v deželni železniški svet. Po § 11. zakona z dne 17. januvarija 1896., dež. zak. št. 7, je za presojanje železničnih projektov, ki jih je na podstavi tega zakona pospeševati in za pretresanje vprašanj, ki se ozirajo na njih finančno podporo iz deželnih sredstev, ustanoviti deželni železnični svet, katerega sestavo, uredbo in področje po nasvetu deželnega odbora določi deželni zbor. Po tem statutu voli trgovska in obrtniška zbornica jednega člana v deželni železnični svet, kateri obstoji iz 10 članov. Poročevalec predlaga imenom odseka: Zbornica naj voli v deželni železnični svet zborničnega predsednika Ivana Perdana. — Predlog se sprejme.

XIV. Zbornični podpredsednik Anton Klein poroča o računskem zaključku zbornice, potem o pokojninskem zakladu zborničnih uradnikov in služabnikov in o ustanovnem zakladu za onemogle obrtnike za l. 1895. Računi so se natančno pregledali in v redu našli. Dohodki zbornice s pristojbinami za znamke in vzorce v znesku 41 gld. 50 kr. ter obrestmi v znesku 171 gld. 30 kr. vred so znašali 6282 gld. 86 kr. Če prištejemo temu začetno blagajnično imovino v znesku 3727 gld. 18 kr., znašajo dohodki skupaj 10.010 gld. 4 kr. Stroški so znašali 7444 gld. 40 kr. in je znašala blagajnična imovina koncem decembra 2565 gld. 64 kr., katera je razun 64 kr., ki so bili v ročni blagajnici, plodonosno naložena. Zastali zborični prispevski so znašali 731 gld. 53½ kr. Računski zaključek pokojninskega zaklada kaže dohodkov 17.830 gld. 25 kr. in stroškov 1300 gld. 11 kr., torej končnega premoženja 16.530 gld. 14 kr. Od teh je naloženih pri obrtnem pomočnem društvu 4981 gld. 58 kr., na 10.000 gld. se glasi jedna vinkulovana papirna renta, na 1500 gld. pa jedna 4 % kronska renta. Ostanek 48 gld. 56 kr. je bil v ročni blagajnici. Računski zaključek ustanovnega zaklada za onemogle obrtnike kaže dohodkov 5527 gld. 81 kr. in stroškov 611 gld. 39½ kr. Premoženje v znesku 4916 gld. 41½ kr. je naloženo z zneskom 115 gld. 74 kr. pri obrtnem pomočnem društvu z zneskom 4800 gld. pa v srebrni renti. Gotovina je znašala 67½ kr. Poročevalec predlaga imenom odseka: 1. Računski zaključek zborničnega računa, računa o pokojninskem zakladu in ustanovnem zakladu za onemogle obrtnike za l. 1895 se odobre in potom c. kr. deželne vlade predlože vis. c. kr. trgovinskemu ministerstvu. 2. Računodajalcu se da absolutorij. — Predloga se sprejmeta.

XV. Zborični svetnik Karl Luckmann poroča o prošnji nekega izdelovalca čevljev za znižanje pridobitnega davka in predlaga na podstavi obširnega poročila: Zbornica naj v smislu odsekovega poročila odda svoje mnenje. — Predlog se sprejme.

XVI. Zborični svetnik Fr. Ksav. Souvan poroča o dopisu deželnega odbora kranjskega, v katerem se naznanja, da je ta upoštevaje navedene razloge ravnateljstva c. kr. tehnologiškega obrtnega muzeja na Dunaju izjemoma dovolil za nakup stroja za vrtanje in dolbenje 250—280 gld. posojila mizarskemu mojstru F. F. proti povračilu v štirih jednakih letnih obrokih, če trgovska in obrtniška zbornica da polovico tega. Razlogi, ki so bili v deželnem odboru za dovolitev posojila, so preverili tudi odsek, da naj bi se ustreglo prošnji, katero priporoča ravnateljstvo imenovanega muzeja. Vsled tega predlaga odsek: Deželnemu odboru je poročati, da bo zbornica v imenovani namen izplačala znesek 125—140 gld., če se prositelj pravomočno zaveže, da bo vse posojilo v štirih jednakih letnih obrokih vrnil deželnemu odboru. Imenovani znesek je vplačati deželni blagajnici, brž ko deželni odbor naznani, da je zadeva konečno urejena. Razprave o tem predlogu sta se udeležila zborični svetnik Feliks Stare in poročevalec. — Pri glasovanju se sprejme z večino glasov odsekov predlog.

XVII. Zborični svetnik Josip Kušar poroča, da je visoko c. kr. trgovinsko ministerstvo z ukazom z dne 6. junija 1896., v namen, da se pravočasno konstituira novo izvoljena zbornica, odredilo, da je v smislu § 8 zakona z dne 29. junija 1869, drž. zak. št. 85, postaviti volilno komisijo, ki naj volitve vodi in izvede. C. kr. deželna vlada je zbornico obvestila obvestila o tem z vabilom, da naj pripravi potrebna preddela in naj izmej zborničnih članov pravočasno naredi volilni predlog za volilno komisijo. Po § 6. gori omenjenega zakona in oziroma po § 6. volilnega reda se volijo člani na 6 let in izstopi po preteku 3 let 31. decembra polovica članov po redu njih službenih let in ti se nadomestijo z novim volitvami. Če jih ima več jednako službenih let, razsodi žreb, komu je izstopiti. Z ozirom na ta določila izstopi po službenih letih 11 zborničnih članov in sicer: A. Iz trgovinskega odseka, I. in II. volilna kategerija: gospodje Vaso Petričič, Karol Pollak in Avg. Skaberne; III. volilna kategorija: gospoda Fr. Omersa in Valentin Sušnik. B. Iz obrtnega odseka, I. volilna kategorija: gosp Iv. Baumgartner; II. volina kategorija: gospodje Iv. Dogan, Ant. Klein, Franc Kollmann in Jos. Kušar. III. volilna kategorija gosp. Karol Lukmann.

Ker je član I. volilne kategorija obrtnega odseka gosp. Maks Krenner umrl in se na njegovo mesto ni mogel noben pozvati; bi se morala v tej volilni kategoriji vršiti na mesto imenovanega nova volitev. Ker zbornica šteje 24 pravih članov, bo nadomestiti 12 članov z novimi volitvami. Da se volitve prirede in izvrše, postavi c. kr. deželna vlada volilno komisijo, ki obstoji iz jednega člana občinskega sveta ljubljanskega in 6 zastopnikov zbornice, od katerih 2 imata pripadati trgovinskemu odseku in 4 obrtnemu odseku in iz zapisnikarja. Tej komisiji predseduje komisar, katerega imenuje trgovinski minister. Odsek predlaga nastopne gospode kot člane volilne komisije: a) Iz trgovinskega odseka gospoda: Ivana

*

Perdana in Avgusta Skaberneta; b) iz obrtnega odseka gospoda: Ivana Baumgartnerja, Antona Kleina, Karola Lukmann in Filipa Supančiča. — Predlog se sprejme.

Zbornični svetnik Janko Kersnik pripomni, da je v današnji seji nameraval poročati o delovanje zadnje sesije kranjskega deželnega zbora. Toda ker je čas že precej potekel, bo na željo večih gospodov tovarišev poročal v jedni prihodnih sej.

Obrtnijske raznoterosti.

Železnice vsega sveta so dolge 687.550 kilometrov in sicer so evropske dolge 246 300 kilometrov, ameriške 364 970 km., azijske 41.970 km., afriške 13 103 km., in avstralske 22.202 kilometrov. Največ železnic imajo Združene države, namreč nemške so dolge 45.462 km. francoske 39 679 km., ruske 35 560 km., angleške 33.641 km., avstro-ogerske 30 038 km., italijanske 14 626 km., španske pa 12 147 kilometrov.

Najstarejši rudniki. Po preiskavah Morganovih so v sinajskem gorovju še pred 3000 leti bili bakreni rudniki. Kakor se sodi, se je v teh rudnikih ruda kopala najmanj 4000 let. Baker se je tedaj dobival prav na podoben način, kakor se dobiva dandanes. Ker ima bakrena ruda na Sinaju le malo bakra v sebi, se je delo le izplačevalo, ker so bili delavci po ceni. Delali so namreč robi.

Kmetijstvo.

Dve trtni bolezni.

Grozdna plesnoba se nahaja v Avstriji že blizu 50 let ter prouzroča po nekaterih krajih veliko škodo, ako se ne rabi proti njej nikako sredstvo. Po Dolenjskem so to bolezen opazili še le v zadnjih letih. Da vinogradniki vsled te glive ne bodo prišli v žalosten položaj, morali bodo takoj z vso odločnostjo poprijeti se sredstev, kakeršna povsod rabijo z najboljšim uspehom. Ker je pa grozdna plesnoba mnogim še popolnoma neznana, bodi dovoljeno, da jo naprej nekoliko opišemo.

Grozdno plesnobo prouzročujejo majhne glive, podobne peronospori, ki se kakor tanke nitke razširjajo po zelenih organih; ob straneh teh nitek se narede posebne izbuknine (sesalne korenine), katere se zajedo v nežne organe, posebno v jagode, ter srkajo iz njih sok. Ako glive popijejo sok, se seveda dotični del ne more razvijati in se posuši.

Ta gliva napada grozdje in listje; škoda na listju je malenkostna, škoda na grozdju pa prav velika. Grozd, napaden od te bolezni, je tak, kakor bi bil potresen s pepelom. Ker gliva prepreže vso jagodo in srka iz nje sok, se jagoda ne more razvijati, ostane le drobna, zleseni, naposled poči in se posuši. Tako ta plesnoba lahko uniči vso trgatev.

Ako je vreme gorko, se ta bolezen pokaže prav zgodaj, in sicer meseca maja, t. j. še pred cvetjem. Tedaj se pa ne razširja prav močno, temveč še le pozneje, ko postane bolj vroče.

Kakor druge bolezni, tako tudi ta ne napada vseh vrst in ne v vseh legah rastočih trt enako. Trte, ležeče v bolj vlažnih krajih, so grozdni plesnobi bolj podvržene; manj pa ta bolezen napada nizko vzgojene trte in trte v neplevelnih vinogradih. Nizka vzgoja ima torej tudi v tem slučaju prednost. Tudi se priporoča vinograde pridno pleti.

Kot edino sredstvo se z najboljšim uspehom rabi žveplo. To mora biti prav fino zmleto, kakor moka; čim finejše, tem boljše. Za žveplanje se rabijo posebni, nalašč za to napravljeni mehovi.

Dobro je, ako se žveplo preseje na fino sito, predno se napolni v meh, ter se popolnoma razdrobi, ker sicer kosci ovirajo fino razprševanje. Žveplati je treba počasi in enakomerno. Paziti je treba, da žveplo ne pride v oči, ker jako žge. V ta namen se lahko obesi čez oči kos tula. Posebno je treba paziti, da žveplo pride na grozdje, pa tudi na listje. Žvepla naj se le v tihem vremenu, kadar ni nič vetra. Dalje naj se žveplanje opusti v mokrih dneh, kakor tudi tedaj, kadar je po listju rosa.

Če je po žveplanju vreme suho, je to jako ugodno za pokončanje bolezni, kajti vsled solnčnega pripekanja se začne žveplo nekako žgati, spreminja se v žvepleno sokislino, in ta pokonča vse glive, ne pa žveplo samo. Ako torej po žveplanju ni gorko, se z žveplanjem ne doseže zaželeni vspeh. Seveda s tem ni rečeno, da mora solnce ravno tisti dan močno pripekati; saj žveplo ostane dolgo časa na listih in grozdih, če ni kmalu po žveplanju dežja. Ako pa se pripeti to, je treba iz nova požveplati.

To sredstvo se mora rabiti prav zgodaj, kdor hoče doseči dober vspeh. Prvo žveplanje se mora izvršiti še pred cvetjem, in sicer prav močno, drugo koj po cvetju; pozneje se pa žvepla le tedaj, če se tu pa tam pokaže bolezen še na kakem grozdu. Z vspehom žveplano grozdje ostane vedno zdravo in jagode se enakomerno debele. Žveplo, katero je ostalo na jagodah, jim daje neprijetno zunanjost, kar naj pa vinogradnika nikakor ne moti, ker to umazanost opere dež, predno se začne grozdje mecati.

Malo pred trgatvijo naj se ne žvepla več, ker drugače more priti veliko žvepla v vino, ki dobi potem duh po žveplu.

Ker se porabi na 1 *ha* pri nizko vzgojenih trtah komaj 50 *kg* žvepla, znašali bodo stroški približno 7, k večjemu 10 gld., ako vračunimo žveplo, meh in delo.

Strupena rosa je še bolj nevarna kakor grozdna plesnoba in je že povsod razširjena ter dela ogromno škodo, kjer se le pokaže, izpregovorimo naj še o nji nekoliko.

Grozdna plesnoba in strupena rosa sta si glede pokončevanja popolnoma nasprotni; dočim plesnoba dela škodo na grozdju, oškoduje strupena rosa listje. Listje, napadeno od strupene rose, se kmalu posuši. Ta bolezen napada vse trte razven nekaterih amerikank, pa ne vseh enako močno.

Strupena rosa je gliva, kakor grozdna plesnoba, ter srka sok iz listov. Gliva pride na zgornjo stran

lista, potem se zaje v list in na spodnji strani se prikaže v podobi tankih vejic, in na koncih teh vejic nastavlja seme (tros), katero pade, kadar dozori, na spodnje liste, ali je odnese veter na sosednje, v katere se zaje ter nadaljuje svojo škodo. Ako se torej glivica zaje v list, t. j. kadar na spodnji strani lista, ob listnih žilah, opazimo majhne podolgaste ali okrogle sive proge, ali če list gledamo proti solncu in opazimo madeže oljčne barve, kateri postanejo pozneje rudeči, je že napaden in potem škropljenje nič ne koristi.

Škropiti je treba, še predno se opazijo te lise in madeži, t. j. predno bolezen nastopi. Kdor škropljenje zanemarja, dela to v svojo škodo. Rudeči madeži niso vselej znak strupene rose, ampak lahko nastanejo tudi vsled solnčnih žarkov, pripekajočih na moker list. Ti so le rudeči, nimajo oljčne barve in ne sivih prog ter se prav kmalu posuše.

Vso stvar natančno popisovati v sedanjih razmerah ni potrebno, kajti ta bolezen je vsakomur dovolj znana. Kdor hoče doseči pravi vspeh, naj se drži naslednjih pravil:

S škropljenjem je treba začeti zgodaj, še pred cvetjem, kadar trta napravi 4 do 6 listov. Škropi naj se s takimi škropilnicami, katere prav fino razpršujejo tekočino. Pri škropljenju naj se pazi, da bode vsak list, dobro poškropljen, in sicer na zgornji strani. Ob prav vročih urah, t. j. od 11. ure dopoludne do 3. ure popoludne, kakor tudi tedaj, kadar je na listih rosa, naj se nikar ne škropi, kajti ob rosi se tekočina preveč stanjša in odteče, če škropimo v vročini, pa solnce ožge listje. Modra galica in apno naj bodeta v pravem razmerju. Na 1 *hl* (100 *l*) vode se vzame $1^1/_2$ *kg* modre galice in 2 do $2^1/_2$ *kg* gašenega apna. Da je dovolj apna, spozna se tako le: Zmes se pusti par ur, da se usede, potem se odstrani vrhnja mrena in tekočina se zajame s kozarcem; ako je čista, je to znamenje, da je dovolj apna v raztopini, če je pa še motna, (višnjeva), dodati je treba še nekoliko apna. Sama galica, brez apna, ožge liste, če je pa preveč, apna se pa raztopina, ne prime tako dobro in vsak dež jo opere z listov. Če dežuje kmalu po škropljenju ($^1/_2$ dneva), je treba iz nova poškropiti.

Drugič naj se škropi čez 1 do $1^1/_2$ meseca, ko je trta napravila več novih listov, ktere je treba popolnoma poškropiti; na že poškropljene liste se ni treba ozirati. Tretjič naj se škropi navadno meseca avgusta. Za vsako škropljenje se vzame galice in apna v gori navedenem razmerju.

Če se škropljenje opusti, listje zgodaj odpade, grozdje ne dozori in trgatev da le slab užitek. Ta rja pa napade tudi grozdje. Rjave grozdne jagode so take, kakor bi bile ožgane. Gliva se zaje ob jagodnem peclju v jagodo in napravlja rjavkaste lise po notranjosti cele jagode. Jagoda potem segnije in naposled posuši.

Kmetijske raznoterosti.

Materina dušica (thimus serpillus), sredstvo kugi v gobci in parkljih. Vitez dr. Morandini v Milanu na Laškem je prišel na to, da je materina dušica dobro sredstvo proti kugi v gobci in na parkljih. Leta 1892. so baje na Laškem nad 100 000 govedi ozdravili ž njo. Materina dušica se dene v posodo, nanjo pa se nalije voda ter pusti tako 48 ur. Na to se voda odlije in ž njo se umivajo bolna mesta, oziroma gobec in parklji. Predno se pa to stori, treba je bolne dele izmiti s svežo vodo. Ker materine dušice ni težko dobiti, živinorejci lahko poskusijo to sredstvo, koder ima živina omenjeno bolezen.

Krmljenje s krompirjem. Krmljenje mladih konj s krompirjem se jako priporoča. Konji, ki so pri premeni dlake kašljali, so kašelj zgubili, ako se je jim dajal krompir. Ker pa krompir nima v sebi dovolj dušika, se mora konjem dajati h kratu kako drugo močnejšo krmo, kakor otrobi. Krompir, ki se daje konjem, se mora razrezati na kosce. Če se pomladi daje krompir konjem, morajo se kalovi skrbno odpraviti.

Poučni in zabavni del.

Krištof Kolumb.

(Zgodovinski roman. Ruski spisal E. Šreknik.)

(Dalje.)

Sedmo poglavje.

V tihem pristanišču.

Solnce je oblivalo s svojimi svetlimi žarki zelene bregove reke Rio-Tinto ter moža in dečka, ki sta hodila po mehkej tratini. Videlo se je obema, da sta jako utrujena in da vsak čas padeta na zemljo od utrujenosti...

— Oče! — zaslišal se je dečka glas — ne morem dalje... Ko bi le imel košček kruha!...

— Revček! — odgovoril je oče, — še malo potrpi. Morda kmalu prideva do kacega človeškega bivališča.

— Pusti me tukaj, oče!... Ti nisi še tako upehan, a jaz ne morem dalje.

Deček je vzdihajoč sedel na zemljo.

— Premagaj se, sin!... Bog in sveta Mati Božja bodeta nama pomagala. Oddahni se malo, potem pojdeva vkupe dalje, — kmalu prideva do ljudij!...

— Oj, oče, koliko časa že hodiva po tej pustini lačna, a še žive duše nisva srečala!...

— Sveta Mati Božja, ki je naju rešila iz rok mavriških razbojnikov, bode tudi sedaj nama milostljiva. Le mirno leži... Jaz pojdem na ta hrib in ogledam okolico.

Ne čakajoč odgovora, je Kolumb šel na holm, ki se je vzdigoval ob bregovih reke. To ga je stalo mnogo truda, toda njegov trud in napori so bili poplačani; jedva je ozrl se po okolici, je zaklical:

— Blagoslovljena bodi, presveta Mati Božja... Dijego, ondu se vidi morje in stolpi samostana!...

Deček je vstal in hitro šel očetu naproti.

— Oče, vidiš li samostan? Tam nama dajo kruha! Naprej oče, naprej!

To ni bilo lahko. Če tudi je bližina samostana dala potnikoma poguma, pa vendar je utrujenost zahtevala svoje, in deček je šel vedno počasneje in počasneje.

— Le napni svoje sile, sin moj!... Vidi se že samostan.

— Pa moram še na holm!

— Le pogum, dete moje! Naju čaka jed in počitek...

— Deček si je prizadeval, da ne bi ostavil očeta; napel je poslednje sile, in lezel na holm, a to je končno premagalo njegove sile in s tihim vzdihom pal je na tla.

— O, — sveta Mati Božja, umira! Pomagajte! — je obupano zaklical Kolumb in pal na kolena zraven sina.

Nedaleč od samostanske ograje pod senco holma je sedel s knjigo v roki prileten menih prijaznega obraza. Ko je zaslišal klic, je pustil knjigo na kamniti klopi in šel k potnikom.

— Z Vama bodi Gospod Jezus Kristus! Kaj se je zgodilo?... vprašal je Kolumba.

— O Moj Bog, umira, umira! Hitro požirek vode in košček kruha za mojega sina! — vzdihnil je nesrečni oče.

— Takoj! Takoj!

Privzdignivši škrice svoje dolge halje je dobri brat stekel v samostan in hitro povrnil se nazaj.

— Tu je vino in košček kruha! Nagnil se je in previdno vlil nekaj kapel vina v polodprta usta dečkova. Krepčujoča pijača je takoj pokazala svoj učinek; dosedaj zaprte dečkove oči so se takoj malo odprle in začudeno pogledale meniha.

— Ubogo dete, — rekel je menih. — Ti si utrujen in lačen... Jej... tu je kruh!...

Dijego je hitro posegel po kosu kruha in jedel.

Menih je radovedno pogledal Kolumba, in ko je videl, da se tudi on od utrujenosti komaj drži na nogah, je tudi njemu ponudil krepčujoče pijače.

To trenotje je k mali skupini prišel drugi menih poštene vnanjosti. Zaslišavši šum njegovih korakov, je prvi hitro vstal in poklonil se. Kolumb je sledeč njegovemu primeru se tudi spoštljivo priklonil prišedšemu.

Poslednji je radovedno in s čuvstvom gledal tujca, katera, kakor se je kazalo, vzlic njiju slabi obleki in upehanosti nista pripadala nižjim slojem človeške družbe.

— Vi, gospod, — obrnil se je h Kolumbu, — ste najbrž le slučajno prišli v tak položaj... Bliža se že večer, — pojdite v naš samostan, da se ondu odpočijete, predno nadaljujete pot!

— Radi mojega sina jaz rad in hvaležno vsprejmem vaše povabilo, prečastitljivi oče, — odgovoril je Kolumb — če le vaš predstojnik dovoli.

— Ne bojte se, gospod, — rekel je smehljajoč se menih, — jaz sam sem prijor samostana Janez Peres de Marčena.

Kolumb in njegov sin sta šla v samostan, kjer je jima sam predstojnik odločil sobo. Bila je jako prostorna in iz nje oken se je videlo na morje. Kakor očaran se je Kolumb ustavil pri oknu. Pogled na morje je oživel v njegovi duši njegove načrte in globoko je vzdihnil, ko se je spomnil, kako ga preganja nesreča.

Prijor je to opazil.

— Oprostite moje vprašanje, gospod, zakaj je pogled morja tako vas užalil? — vprašal je Kolumba. — Od kod ste? Vaše narečje kaže, da ste tujec!...

— Prav imate, prečastiti oče, — je žalostno odgovoril Kolumb, — tujec sem, in vedno ostanem menda tujec mej ljudmi.

— Kaj je vas pripeljalo semkaj?

— Jaz sem mornar iz Genue in moram prositi kakor za milost, da bi kralji prevzeli te dežele, katere jim hočem darovati.

— Kaj?... Sem li prav slišal? Vi jim hočete darovati dežele?

— Da, prečastiti oče, verjamite mi!

— Povejte jasneje, gospod! Dežele se ne jemljo iz žepa, a vaša obleka je, oprostite gospod, v velikem nasprotju z vašimi besedami.

— Prav imate, častitljivi oče; vse sodijo po vnanjosti, a včasih je pa v slabi lupini dobro zrno!

Prijor se je zamislil.

— Vaše besede in izrazi, gospod, kažejo veliko premišljenost in bogate življenske skušnje, katere vzbujajo zanimanje. Rad bi vas poslušal, a poprej prosim, da se preoblečete in z jedjo okrepčate.

Na predstojnikov ukaz prinesli so Kolumbu novo obleko in pogostili njega in njegovega sina s prostim ali tečnim obedom. Po obedu je potem Marčena povabil svojega gosta na vrt. Tu se je začel mej njima prijateljski pogovor. Vse, kar se je skrivalo v duši velikega človeka, se je hitro izlilo v njegovih besedah in našlo tem več sočuvstva, ker je bil prijor mož velikega znanja. Ker je bilo v sosedstvu primorsko mesto Palos, katerega prebivalci so se bili proslavili s svojo podjetnostjo in strastjo k morskim potovanjem, je pater Marčena se bil strastno poprijel učenja zemljepisja in mornarstva. On je popolnoma razumel in srčno sočuvstvoval z načrti in sanjarijami mornarjevimi. Ko je Kolumb jel pripovedovati poslednje dogodke svojega življenja, kako se je on spustil v Gvadalkvivir, da je ušel ujetništvu, kjer je našel sina, kako sta tri dni se potikala brez hrane in naposled našla gostoljubni samostan, — se globoko ginjeni prijor ni mogel več vzdržati in je krepko stisnil Kolumbu roko.

Kolumbovi načrti so prijorja tako zanimali, da je drugi dan vstal s solnčnim vzhodom in poklical k sebi znanega svetopisca, zvezdoznanca in prirodoslovca Garsia-Fernandeca iz Palosa, da vkupe ž njim pretrese Kolumbovo idejo.

Dobivši povabilo, je Fernandec prišel v samostan Rabida in močno so ga osupnila premišljevanja in dokazi Kolumbovi.

— Vaši načrti, gospod, so dobro premišljeni in ne more se reči, da ne bi bili izvršljivi, — rekel je Kolumbu. — Paloški mornarji, mej katerimi je več izvedenih in pametnih ljudij, so se že večkrat izrekli blizu v takem smislu. Tako je pripovedoval star mornar iz Palosa, da jih je bil nekoč vihar tako daleč zanesel proti severozapadu, da so videli nos Klir na Irskem na vzhodu, in tukaj je morje, če tudi je bil silen veter, bilo popolnoma mirno, kar jih je pripeljalo na misel, da je blizu kaka suha zemlja.

— Se li prepričal o resnici svojega domnevanja? — je goreče vprašal Kolumba.

— Žal, — da se ni upal dalje voziti na zapad. Bal se je, da ga prehiti zima, — bilo je v avgustu — da za zmirom zamrzne njegova ladija z naloženim blagom vred.

— Vi se morate predstaviti dvoru, gospod Kolumb, in razložiti svoje načrte našemu kralju in kraljici. Neki notranji glas mi pravi, — vmešal se je prijor, da dosežete svoj namen. Pustite svojega sina pri meni, vzgojeval ga bodem, vi pa delajte za svoj veliki smoter.

— Jaz sem trdno sklenil, svoje načrte predložiti kraljevski dvojici, — odgovoril je Kolumb. — Žal, da so se vsi moji zemljevidi in spisi zgubili ob poslednjem nesrečnem dogodku, in treba je časa, da jih obnovim.

— Zato vam daje naš samostan najlepšo priložnost, — je živo odgovoril prijor. — Prepričali ste naju o istinitosti svojih domnevanj in samostan La Rabida si bode štel v čast imeti vas za svojega gosta.

— Jaz z veseljem vsprejmem vašo ponudbo, zaklical je Kolumb, — in Bog naj vas poplača za vaše dobrote! Ostal bodem pri vas in pridno bodem delal! Sedaj sem prepričan o uspehu svojega dela.

Kolumb je bival v samostanu in neprestano izdeloval svoje načrte. Prijor in Garsija-Fernandec sta mu pomagala po svojih močeh. Semtertja so prihajali stari mornarji iz Palosa, da so se pogovarjali s Genučanom in mu povedali, kaj so že vse sami opazili, kar je vedno bolje in bolje utrjevalo njegove zaključke.

Tako je minola jesen in zima. V tem je Kolumb dobil novega privrženca v osebi vojvode Medina-Celi.

Medina-Celi in Medina-Sidonija imela sta ob obrežju morja deželi, ki sta bili kakor kaki manjši kraljestvi. Ta dva vojvodi sta bila bolje kraljeva vazala, kakor podložnika, in če je bila vojna, pripeljala sta na bojišče svoji vojski, katerim sta sama zapovedala. Jeden iz njiju je postal goreč zagovornik Kolumba. Hotel je že sam Kolumbov načrt privesti do izvršitve s tem, da bi Kolumbu dal štiri ladije, a se je bil premislil.

— No, gospod Kolumb, — zaklical je po daljšem premišljevanju, — kakor sem tudi samostojen, a podobna ekspedicija je vredna kralja. Podjetje je preveč veličastno, da bi je prevzel na lastno odgovornost tudi tako neodvisen podložnik, kakor sem jaz. Predstaviti se morate vsekako Izabeli in Ferdinandu in jaz si bodem prizadeval ju prepričati in pregovoriti, da vsprejmeta vašo ponudo.

Prijor Janez Peres je tudi imel vpliv pri dvoru. Ko je izvedel uspeh dogovorov Kolumbovih z vojvodo Celi je zaklical:

— No torej se odpravite k dvoru in spremlja naj vas blagoslov božji in blagoslov presvete Marije Device. Jaz imam pri dvoru vplivnega prijatelja v osebi brata Ferdinanda de Talavera, prijorja samostana Prado in duhovnika kraljice Izabele ... Za Dijega bodite brez skrbi, on najde v samostanu pribežališče in očetovsko skrb ... (Dalje sledi.)

Poučni in zabavni drobiž.

Naši državni dolgovi znašali so koncem leta 1895. skupaj 4.191,317.579 gld., in sicer skupaj (avstro-ogerski) 2 756,100.245 gld., in oni samo naše avstrijske polovice 1.435,217.334 gl. Letne obresti tega dolga znašajo 175,737.08 goldinarjev. Skupni viseči dolg (državne note) znašal 7 je 193,539.593 gld.

Zdravilo zoper kugo. Jako nevarna bolezen je azijska kuga. Od 100 ljudij, ki jih zboli za to boleznijo, jih umrje 96. Dosedaj niso poznali proti njej nobenega zdravila. Francoski zdravniki na Kitajskem poskusili so rabiti proti tej bolezni serum in res dosegli so ugodne uspehe. Od 27 bolnikov jih je 25 ozdravilo in sicer tako naglo, da so čez tri ali štiri dni že šli na delo.

Poljska himna — prepovedana. Nemški državniki se boje, da bi Poljaki s svojo narodno himno ne obnovili svojega kraljestva. Prva komora berolinskega tribunala je znano poljsko himno: „Se Poljsko ni propala ...“ zaplenila. To zapleno je sodišče utemeljilo s tem, da je himna ščuvajoče vsebine, ter navdušuje v to, da se z orožjem v roki zopet obnovi poljsko kraljestvo, kateremu naj bi pripadale tudi nekatere zdaj pruske pokrajine.

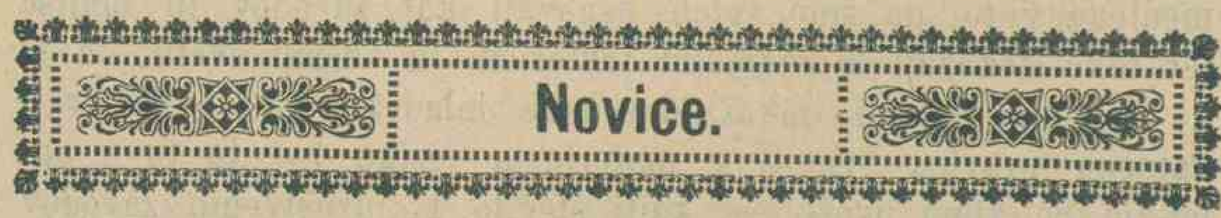

Občni zbor Družbe sv. Cirila in Metoda

(Dalje.)

Ker se je to leto družbino delovanje osobito koncentrovalo pri velikih šolskih zavodih v Trstu in v Velikovcu, zato vodstvo razen „Vestnika“ IX, ni izdalo literarnega proizvoda ter je nadaljevanje „knjižnice družbe sv. Cirila in Metoda“ odložilo za financijelno ugodnejo dobo. Podpirala pa je naša družba slična podjetja s tem, da je nakupila od „knjižice za mladino“ in „Pomladnih glasov“ primerno število ter darovala tja, od koder je bila naprošena. Tako je razposlala zopet letos v

razne kraje: 1757 knjig, 5000 Vestnikov in mnogo pisalnega orodja.

Razširjanje družbenih zavodov zahteva zmiraj večje žrtve; misliti je torej o načinih, kako povišati prispevke. Lansko leto je rodoljuben stotnik oskrbel za družbo „nabiralnike“, ki so po javnih lokalih in v domoljubnih hišah privabili lepih prispevkov za družbine namene. Sličnih nabiralnikov si je letos naročila zopet 200 komadov, ti novi imajo v medenčno vtisnjen napis in ključavnico za zapreti. Po zahtevi se razpošljejo širom domovine.

Kakor prejšnja leta bila so i zadnje slovenska društva po vseh pokrajinah naklonjena naši družbi, bodisi, da so sama darovala, bodisi, da so sodelovala pri veselicah in zabavah, prirejeni v korist naši družbi. — Tržaški rodoljubi so i letos priporočavali „Ciril-Metodov dar“, ki je dobro podprl blagajno. Dohajali so božični, novoletni, velikonočni, godovni . . . darovi, kakor tudi pri veselih in žalostnih dogodkih, n. pr. o botrinjah, svatovščinah, novih mašah, pogrebščinah namesto vencev. Marljive ženske podružnice v Trstu in Gorici so za božičnice in razne šolske slavnosti nabrale toliko darov, da so skazale pravo delo krščanskega usmiljena ondotnim otrokom pa tudi njih starišev.

Ker pa ima naša družba dobrotnikov in prijateljev na tisoče mej častitim ženstvom in moštvom po vseh pokrajinah, zato jih slavni skupščini ne moremo imenoma navajati, kar se tem ložje opusti, ker so slovenski časniki sproti beležili njih ceneje darove.

Umljivo je, da bi naša družba, ako bi je naše časništvo vedno toplo ne podpiralo, ne mogla prospevati in bi se ne bila povzpela na toliko višino ugleda in priljubljenosti. „Narod“, „Edinost“, „Soča“ imajo stalne predele za družbine darove in vrli „Mir“ izkazuje v vsaki številki „kronske darove za velikovško šolo“. Pa tudi drugi časniki objavljajo sproti darove za našo družbo, dasi v relativno manjši meri.

Običajna vodstvena okrožnica do posojilnic in hranilnic tudi letos ni zgrešila svojega namena, kajti večina se je odzvala z večjim ali manjšim darom.

Družbino vodstvo, motreč to tekmovanje v družbine namene, zajemlje iz tega bodrilo za svoje delovanje. Občudujoč toliko požrtvovalnost ginjenim srcem izreka danes vsem dobrotnikom, podružničnim načelništvom, narodnim časnikom, dičnemu ženstvu, ki v istini prednjači v nabiranju društvenih darov, vsem našim prijateljem zasluženo priznanje in globočutno zahvalo.

A pozabiti ne smemo onih, katerih ni več v naši sredi, ker nam jih je pograbila nemila smrt. In večinoma smrt najrajše odtrga najbolj delavne osebe. Bodi vsem blag spomin, v večnosti pa obilno plačilo.

Slavna skupščina! Že iz teh črtic ste ponesli, da si je vodstvo resno prizadevalo našo družbo obdržati na dosedanji stopinji ugleda in preljubljenosti mej narodom slovenskim, kakor v preteklem desetletji. — Prvo desetletje bilo je odmenjeno v to, da smo sploh osnovali kaj zavodov in učilišč ter tako dokazali merodajnim faktorjem in vsemu svetu, da je v obmejnih krajih dokaj slovenske mladeži, kateri se krati naturna pravica vzgoje v materinem jeziku. — In tu s ponosom beležimo uspeh — kajti število 15 društvenih zavodov (dasi dva začasno prenehata) je gotovo častno za naše borne razmere. To doseči je bilo mogoče le z združenimi močmi, kakor so se v istini osredotočile prav za naši družbi; kajti vodstvu so šli na roke, kar beležimo s posebno hvaležnostjo, možje in dostojanstveniki, ki so s svetom in dejanjem vodstvo napotili, da je odločilo za najpripravniši način v dosego družbinih smotrov.

V drugem desetletju bo družbino vodstvo brez dvoma moralo svojo pozornost obračati osobito v to, da se konsolidujeta dva glavna šolska zavoda v Trstu in Velikovcu, za kar bo treba še veliko denarnih žrtev, katere bo naš narod donašal, vedoč, da se tu gre za njegov naraščaj, za njegovo bodočnost.

Predno sklenemo, še jedno pojasnilo! Najdejo se tudi mej Slovenci neverni Tomaži, ki nočejo umevati čistih namenov naše družbe in jo mečejo v jeden koš z „Lega nazionala“, „Deutscher Schulverein“, „Katolischer Schulverein“ A nič bolj nepravičnega nego to. Kdor le nekoliko spremlja javno delovanje dveh prvoimenovanih društev, razvidi, da je mej njima in mej družbo sv. Cirila in Metoda razloček kakor noč in dan. Tam je le zgolj napad. Pod krinko človekoljubnih namenov vabijo v svoje zavode inorodne otroke, da bi jih vzgajali za slovenske janičarje. Severni neprijatelji bi radi po naših gomilah sezidali „most do Adrije“: jugozahodni sovragi pa bi radi zemljo, ki je naša last že nad 1300 let, vzeli našemu rodu ter je utrgali tudi od naš starodavne Avstrije, katere najsvetejši zaščitnik na jugozahodu je upravnaš krepki narod — Sorodniša je naša družba z zadnjeime- „Kath. Schulverein“; nekaterim je ta tudi uzor za našo družbo. A ti ne pomislijo, da je naša bila prej nego „Kath Sch.“ in da so organizacija naše družbe opira na naše slovenske razmere. „Kath Sch.“ se bori le za konfesijonalne šole, ker so se židje s svojim interkonfesijonalnim zakonodajstvom urinili tudi v krščansko šolstvo in si tako podjarmili kristjane — ne bori se pa narodnost, ker nemška itak ni nikjer, najmanj pa na Slovenskem v nevarnosti. A naša se ne bori samo za versko šolo prav v zmislu katol. cerkve, nego tudi za narodni, za slovenski značaj naših šol. In to ni nikak pretiran nacijonalizem; to je le zahteva krščanske pravičnosti: tako v interesu kat. cerkve. kakor naše Avstrije; to je za vas Slovence vitalno vprašanje. — Mi torej nismo agresivni, mi smo le defenzivni; po vseh kršč. načelih pa nam je dovoljena samoobramba, in če se ne bomo branili mi, kdo pa nas bo? — Mi smemo in moramo klicati našim neprijateljem: Spolnujte 7. zapoved Božjo Vi, — pustite, kar je našega., mi ne želimo Vašega! — —

V očigled tem neutajljivim dejstvom: ali naj Vas, čč. skupščinarji, še opominjamo k vztrajnemu delovanju?! Vaša navzočnost že nam le priča, da Vaša srca gore za stare ideale slovenske — o da bi se ta ogenj zanesel po Vas tudi po vseh dolih in planjavah naše mile domovine, da se daleč na okrog srca vnemajo za družbo, katero si je ustaril narod sam — za svojo mladež za sebe. In v to svrho Vam kličemo v slovo besede, ki jih je letos izustil pesnik Vam, slovenske žene, bodreč Vas na domorodno delo za našo družbo:

„Da se ne bo glasilo kdaj; „Nekoč
Žil je Sloven, a je pregnan iz raja“
Zato v bodočnost svojega naroda,
Jedini družba nas Ciril-Metoda!“

Tajnikovo poročilo se je vzelo na znanje in predsednik se je potem spominjal umrlih članov. (Dalje sledi.)

— **Spomenik** v spomin prihoda Nj. Veličanstva cesarja Franca Josipa I v Ljubljano dne 7. maja 1895. po potresni katastrofi. Občinski svet ljubljanski je v svoji zadnji seji ednoglasno vsprejel predlog, ki gre na to, da se v spomin prihoda presvitlega cesarja v Ljubljano dne 7. maja 1895. postavi primeren spomenik. Predlog se glasi: Spomenik hvaležnosti Nj. Veličanstvu presvitlemu cesarju bodi arhitektoničnega značaja: piramida, obelisk ali drugi arhitektonični motiv po možnosti z bronastim reliefom Nj. Veličanstva in primernim, v bron vlitim napisom; 2. postavljen bodi v novem javnem parku pred zapadno fronto in na srednjo os „Narodnega doma“ ali na kakem drugem primernem kraju mesta; 3. za zgradbo spomenika dovoljuje se znesek do 10.000 gld. iz občinskih dohodkov; 4. mestnemu magistratu se naroča, naj stopi v dogovor s kiparjem gosp. Ganglom in arhitektom gosp. Duffejem zaradi

naprave načrta, oziroma modela, in da potem dotično delo predloži občinskemu svetu v odobrenje.

— **Slavnost »Narodne Čitalnice« v Starem trgu pri Ložu.** Dne 23 avgusta se je v Starem trgu obhajala redka slavnost, tamošnja Čitalnica je praznovala na izredno slovesen način svojo petindvajsetletnico in blagoslovljenje društvene zastave. Slavnost se je pričela z mirozovom v predvečer in budnico v nedeljo zjutraj. Dasi je dež nepretrgoma lil, prišlo je vendar mnogo gostov iz Ljubljane, med njimi deputacija ljubljanskega „Sokola“ s starosto dr. Tavčarjem na čelu, iz Postojine in od drugod, katere sta podžupan gosp Petsche in gdč. Petsche-tova prav prisrčno pozdravila. Pri slavnem obedu je napil g. Petsche presvitlemu cesarju, dr. Ivan Tavčar ložki dolini, župan Ivan Hribar čitalnici. Vse napitnice so se burno pozdravljale; največje naudušenje je pa razvnel prekrasni govor drž. poslanca Koblarja. Koncem njegovega govora se je razvila nova društvena zastava. Cerkveni blagoslov se je odrekel zastavi. Po obedu se je pelo izborno par moških in mešanih zborov. Proti 5. uri se je jelo jasniti in ljubljanski Sokoli so imeli zopet priliko pokazati svojo izvrstno izurjenost v telovadbi. Na to se je razvil živahen ples ob dovršenem sviranju postojinske godbe. Vsi, ki so bili navzoči pri slavlju, so jedini v tem, da so doživeli malo slavnosti, na katerih bi bili tako prisrčno sprejeti, pri katerih bi se bili vpričo tolike slovesnosti zabavali tako izvrstno, neprisiljeno.

— **Spominsko ploščo Davorinu Trstenjaku** slovesno odkrijejo dne 6. septembra na njega rojstnem domu v Kraljevcah pri sv. Jurju ob Ščavnici na Spod. Štajerskem.

— **Umrl** je dne 25. t. m. v Idriji ondotni župnik in dekan preč. g. Jožef Kogej, star 65 let. N. v. m. p.

— **Nakupovanje konj** za c. in kr. vojsko bode dne 28. sept. v Št. Jerneju na Dolenjskem.

— **Domača konjereja.** Znana veleposestnica gospa Jozefa Hribar pod Gabrom na Dolenjskem je prodala žrebčarskemu depotu v Selu 3 leta starega žrebca za vsoto 1000 gld To je gotovo vspodbudno priznanje za domačo konjerejo.

— **Strašanska nevihta** je divjala dne 23. t. m. popoludne v krški okolici. Preobrnila je več kozolcev, lomila drevje in napravila sploh mnogo škode. Pod kozolcem grofa Auersperga je vedrilo 7 vojakov-topničarjev. Vihar je kozolec preobrnil in tramovi so ubili ednega vojaka. Drugih šest se jih je rešilo. Za nevihto se je usula toča in oklestila popolnoma vinograde, vrte in polje. Škoda je velika.

Vsled bicikla smrt. Zidarski mojster Jakob Kogovšek iz Horjula in marker Ivan Primožič iz Ljubljane sta dne 24. t. m. zvečer na Viču s tako močjo zadrdrala z bicikli drug v druzega, da je Kogovšek ostal na mestu mrtev, Primožič pa je lahko ranjen. Kogovšek si je vsled padca prebil lobanjo in umrl.

— **Najdeni dinamit.** Na vrtu ob južnem kolodvoru v Ljubljani našli so dne 24. t m. zvečer dva kovčega, v katerih je bilo $22^1/_2$ kg. dinamita in več metrov netilne niti. Dinamit se je spravil v varno zavetje in začela se je preiskava od kod je prišel dinamit tja. Najbrže ga je kak delavec ukral in ondi shranil.

— **Strela je ubila** 22letnega Janeza Skubica iz Dragovškega pri Štangi, ko je stal ob nevihti pred čebelnjakom.

— **Nesreči.** Pal je iz hišnega podstrešja 18letni Jožef Zupančič v Mali Štangi tako močno, da je kmalu na to umrl. — Pri pripravljanju drv v Gorjancih pala je posekana bukev tako nesrečno na 63letnega Martina Slobodnika iz Bojanjevasi, da je bil takoj mrtev.

— **V smrt na vešalih** so obsodili minoli ponedeljek v Ljubnem na Gor. Štajerskem Ano Zupančič, doma iz Gruše pri Št. Jerneju, ker je umorila svoje nezakonsko dete

— **Mrtvo novorojeno dete** so našli na idrijskem pokopališči. Dete je bilo spravljeno v škatljo in prav plitvo v zemljo zakopano. Storilko že imajo.

— **Velika nesreča.** Podgoró na Koroškem se vojaki vadijo vsako leto v streljanju. Letos so tam vojaki 17. pešpolka. Minoli teden se je tam zgodila strašna nesreča. Hoteli so pokazati gledalcem, med katerim je bilo mnogo višje gospode, zlasti žensk, kako se strelja od vseh stranij v pravi vojni. Zato so zagrebli v jame nekaj patron s strelivno pavolo, da jih užge in tako kažejo, kako se godi v vojni. Neka patrona (karton) pa se je, ne vedo kako, prezgodaj vnela in jednega častnika ter dva moža od pijonirjev težko ranila! Zgodila bi se bila še lahko večja nesreča, ker ljudje so silno prestrašeni tekali sem ter tja, med tem ko so od vseh strani streljali s krogljami. — Namen streljanju tisti dan je bil le, da se je navzoči gospodi, oficirjem in njih ženam ter drugim povabljenim napravil nekak prizor in kratek čas.

— **Sneg** Minole dni je po nekod zapadel visok sneg, tako v Karavankah, sosebno visok pa v solnograških in tirolskih gorah, kjer je zmrznilo mnogo živine, katera se zdaj še pase na planinah.

— **Nezgoda na železnici.** Iz Brna se javlja, da je v postaji Sokolnice na Moravskem padel cel tovorni vlak s proge v globok jarek. Mnogo vagonov je močno poškodovanih, šest pa popolnoma razbitih. Škoda na blagu je jako velika. Nezgoda se je primerila ker je dež premočil nasip tako, da se je udal, ko se je vlak čezenj peljal.

— **Škalpirano dekle.** V neki tovarni v Pečuhu se se je zgodila pretekli teden naslednja grozna nesreča. Neka delavka, 19letna Mariška Čilak, je stala poleg stroja in sicer prav pod jermenom, kateri ga goni. Hotela si je zavezati ruto na glavi, a v tistem hipu je jermen prijel obe njeni kiti in jej hipoma odtrgal z glave vso kožo, z ušesi vred in tudi vejici iznad očez. Delavci so hitro priskočili in stroj ustavili. Nesrečna delavka je obležala brez zavesti in najbrž ne okreva, ker si je pretresla možgane.

— **Dober odgovor.** Slavni računski umetnik Heinhaus iz Ebenfelda je nedavno dajal svoje predstave v računstvu. Ko je prosil gospode, naj mu dajo kak težaven račun, pravi jeden gospodov: koliko je šest krat šest. Računar odgovori: 360, če se še vi zraven postavite.

— **Profesor Pasteur** je bil Pavla pl. Cassagnaca, znanega pretepača, tako razžalil, da ga je ta poklical na dvoboj. Profesor je ravno v svojem laboratoriju delal poskuse s trihinami ko prideta sekundanta. Profesor je jima rekel, da vsprejme dvoboj, a on se poslužuje pravice zbirati orožje. Pokazal je sekundantoma dve klobasi, ki sta bili popolnoma jednaki. Rekel je gospodoma, naj pride Cassagnac, da si izbere jedno teh klobas. drugo bode pa on jedel. V jedni so trihine, v drugi jih ni. Kdor bode trihinasto klobaso jedel, bode umrl. Cassagnac se je odrekel dvoboju

— **Smrt ali življenje.** Občinski tajnik in župnik v Račinovcih v Slavoniji sta dobila od vojaškega beguna Ilije Ribiča pismi iz Niša, v katerih zahteva, naj mu pošljeta vsak 50 gld., drugače bode z dinamitom njiju hiši razstrelil, njiju ubil in njiju imetje s svojimi ljudmi oropal. On se ne boji, če tudi postavijo straže okrog njiju hiš, bode za svoje delo že pravi trenotek porabil. Ribič je poprej v Oseku ubil svojo ljubico, potem bežal v Srbijo in ondu organizoval roparsko četo.

— **Spreten tat.** Angleški polkovnik Lionel H. je bil te dni v Parizu na svojem potovanju iz Indije. V Parizu je slednji dan vkupe prišel z nekim elegantnim mladim človekom. Nekega dne sta polkovnik in ta mladi človek sedela v gostilni. Mladenič je bil nerodno odprl steklenico z ogljikovokislo vodo, da je brizgnilo naravnost polkovniku v glavo Mladenič je hitel s svojim prtičem polkovniku snažiti obleko in se na najfinejši način opravičeval. Ko so natakarji premočeno mizo v red spravljali, je tujec izginil in ko je polkovnik hotel plačati, je opazil, da mu je izginila listnica s 15.000 fr.

— **Zaroka srbskega kralja.** Govorilo se je, da srbski kralj vzame črnogorsko princezinjo Jeleno, a ga je prehitel italijanski kraljevič. Potem se je imenovala črnogorska princezinja Ana za nevesto srbskega kralja, a ta se je v tem zaročila z nekim ruskim knezom. Kralj Aleksander pa še ne obupa, in hoče vzeti črnogorsko princezinjo Ksenjo, ki ima še le 15 let

— **Velika povodenj.** Reka Reno je bila v Italiji prestopila svoje bregove in poplavila kacih 5000 hektarov sveta.

— **Prva propoved princa Maksa.** Saksonski princ Maks je postal duhovnik. Te dni je imel prvo pridigo v cerkvi sv. Bonifacija v Londonu. Cerkev je seveda bila prenapolnjena. Po pridigi je vsprejel neko nemško deputacijo, kateri je rekel, da ni prišel v London kakor princ, temveč kakor priprost duhovnik.

— **Požara.** V Reszevu v Galiciji je velik požar uničil pošto, cerkev, židovski tempelj in 23 hiš. — V Tökö Terebesu na Ogerskem je pogorelo 60 hiš in več drugih poslopij.

— **Samomor.** Roman J. Zubof, ruski grof in žurnalist v Bostonu, usmrtil se je samega sebe na policijski postaji v Novem Jorku. Bil je komaj 25 let star in že znan kot novelist Dolgovi so ga pripravili do umora.

— **Grozna nesreča** se je prigodila na železnici prav blizu mesta Atlantic v Ameriki. Kot posledica je ubitih 47 oseb, poškodovanih pa 43. Brzovlak in izletni vlak iz Pensylvanije sta skupaj trčila Izletni vlak je bil natlačen ljudstva. Začeli so preiskovati stvar, katera je jako temna. Čuje se pa, da sta imela oba vlaka nekako ‚dirko in sta tako skupaj zadela. Oblasti so hitro pomagale nesrečnem, katerih mnogi so bili tako pobiti, da jih ni bilo moči spoznati.

— **Miš v gledališču.** V Monšatru v Angliji je nedavno čez oder v gledališču letela miška in sicer proti ljubiteljici. Ta je hitro skočila na safo in krila vkupe stisnila. To je vzbudilo v gledališču velik smeh. Sedaj so od vseh strani pritekli na oder igralci in statisti, da miš ubijejo. Miš je pa skočila z odra v godbeni orkester, od tod pa mej poslušalce. Ženske so kar skočile na sedeže, vkupe stiskale krila in kričale. Ljudje v ložah in na galeriji so se smejali. Naposled jeden moški vjame miš in jo vzdigne za rep. Nekaj žensk je pri tem omedlelo. Hitro so prinesli mačka, ki je miš pojedel. Igra se je potem nadaljevala, a se ni nikdo zanjo menil. Vse zanimanje je bila spridila miš.

— **Vihar.** Hud vihar je v italijanski pokrajini Massa Cazraro podrl mnogo dreves, odnesel več streh, pokončal vinograde. Več rek je bilo izstopilo in poplavile njive in vinograde. — Velik vihar je bil tudi v Valencii na Španskem. Podrl je mnogo dreves in dimnikov. Trgal je balkone s hiš in sploh mnogo ljudij poškodoval.

— **Odvetnik in župan anarhista.** V Barceloni na Španskem zaprli so odvetnika Caroninana in župana Gracia, ker sta na sumu, da sta se udeležila poslednjega dinamitnega atentata.

Vstaja v Carigradu. **V sredo opoludne so Armenci v Carigradu napali otomansko banko, umorili dva uradnika in vratarja, blagajnika pa težko ranili. Iz armenskih hiš so streljali na policijo. Zvečer so bili neredi v raznih delih mesta. Blizu čuvalnice v Galati je razpočila bomba in več ljudij poškodovala. Več inozemskih ladij je odplulo iz luke. Francoska vojna ladija je izkrcala mornarje.**

Loterijske srečke.

V Brnu dne 26. avg. t. l.: 31, 61, 58, 45, 38.

Na Dunaji dne 22. avg. t. l.: 45, 17, 15, 10, 81.

V Gradci dne 22. avg. t. l.: 46, 10, 1, 31, 6.

Vizitnice

priporoča

J. Blaznik-ova tiskarna v Ljubljani.

Tržne cene.

V Ljubljani dne 12. avg 1896. Pšenica gld. 7·80 kr, rž gld. 6 — kr., ječmen gld. 5·50 kr., oves gld. 7·— kr, ajda gld. 8·— kr., proso gld. 6·— kr., turšica gld. 5·— kr, leča gld. 10 — kr., grah gld. 9 — kr., fižol gld. 9 — kr. (Vse cene veljajo za 100 kgr.)

NOVO! Prenarejene zvezdne ure NOVO!

Hadfad Watch Company

imajo nalog vse švicarske ure odstraniti. Prenarejena ura, katera ima povsem **novo urno sestavo**, je, kar se tiče natančnosti nedosežna. Prenarejena ura bo v umetnem ciseliranem inmasivnem façon - pokrovom razposlana **Façon zlato** je nova zlatobarvna tvarina, američanske iznajdba, in ta zlata barva ni samo zunanja ampak **skoz in skoz, in je neobčutljiva proti kislinam, kakor pravo zlato.**

Cena samo 5 gld.

Te prenarejene ure so vsled posebne zlite kovine tako pravim zlatim uram podobne, da jih še veščaki ne morejo razločiti, tudi ne zavoljo njih umetnega dela. Mi prevzamemo za prenarejene ure od Hartford Watch Comp. popolno poroštvo, da nikoli ne zgube **pravo zlato barvo.** Cena z 3 façon zlato-pokrovi (odskočni pokrov, savonete) **samo 5 gld.**

Cena samo 5 gld.

Notranje delo prenarejene ure je tako fino in natančno, da jo vsakemu, kedor želi dobro uro imeti, najtopleje priporočamo. Vsaki uri bode priloženo 3 letno pismeno poroštvo. Vsakdo ima pravico v teku 8 dni svoj denar nazaj zahtevati, ako mu naša prenarejena ura ne dopade. Cena z façonzlatmi pokrovi le 5 gld.

Prosimo pa naše prenarejene ure od Hadfad Watsch Comp. ne z enakim, toda ničvrednim izdelkom premeniti. Vsaka ura ima vtisnjeno tvrdko Hadfad Watsch Comp.

Razpošilja proti poštnem povzetji tvrdka za ure

Anton Rix & Bruder

Dunaj II. Praterstrasse 16.

K uram pripadajoče façonzlate verižice sportfaçon le **3 gld.**

Svarilo.

Neka dunajska tvrdka ponareja naša oznanila in ponuja zvezdne ure po 6 gld, pa so navadne Goldin ure, katere mi po 4 gld prodajamo. Vsaka ura naj se vrne, katera nima napis „**Hadfad Watsch & Comp**“ na kazalu in notranjem delu, ali naj se na nas obrne, da mu k njegovi pravici pomagamo. (9)

Odgovorni urednik: **August Pucihar.** — Tisk in založba: **J. Blasnikovi nasledniki.**